

ОБЩЕСТВЕНИТЕ НАГЛАСИ КЪМ МЕДИИТЕ - СТРУКТУРА И ДИНАМИКА

Септември 1999 г.

Настоящият социологически анализ се базира на получените емпирични данни от представителните изследвания на общественото мнение, проведени от Центъра за изследване на демокрацията през месец май 1998г., месец февруари 1999г. и месец септември 1999г. Неговата цел е да очертае устойчивата структура на информационното пространство в страната, както и степента на влияние на средствата за масово осведомяване върху българското общество. Чрез анализа на динамиката и промените в нагласите на гражданите за период от година и половина се посочват ключовите тенденции в развитието на общественото мнение към медиите. В доклада са очертани и редица предпоставки, стоящи в основата на ефективното функциониране на средствата за масово осведомяване в България. Основните проблемни ядра, в които се разгръща настоящият анализ са:

- ниво и динамика на общественото доверие към медиите;
- основни тенденции в развитието на общественото доверие към медиите;
- ключови проблеми в отношенията между медиите и гражданското общество;
- степен и възможност за участие на гражданите в дейността на медиите;
- място и функции на професионалните организации на журналистите в българското общество;
- ролята на държавата и нейното влияние върху дейността на медиите;
- граждански контрол и обществени гаранции за свободата на словото;
- медиите и ролята на политическия фактор в тяхната дейност;
- отношения и проблеми в плоскостта държавни - частни медии;
- характер и степен на обективност на предлаганата от медиите информация;
- степен на въздействие на медиите за решаване на най-важните обществени проблеми.

1. Обществено доверие към медиите

За оценка на общественото доверие към средствата за масово осведомяване са конструирани индекси, които варират от -2 до +2. Индексите, чиито стойности са отрицателни са индикатор за преобладаване на недоверието, а положителните стойности отразяват доминиращо доверие сред българските граждани към медиите. От Таблица 1 се вижда, че първите две места в класацията на средствата за масово осведомяване трайно се заемат от Българската национална телевизия и радио. Индексите на доверие към тях са значително по-високи отколкото към другите медии в страната. Следват международните телевизионни канали, пресата и частните ефирни телевизии. Спрямо тях и недоверието е значително представено. На дъното в структурата на общественото доверие през февруари 1999г. се нареждат българските частни и международните радиостанции. Най-нисък е индексът на доверие към българските частни кабелни телевизии: 0,26.

През септември спрямо февруари 1999г. всички медии, с изключение на международните радиостанции, са увеличили гласуваната им обществена подкрепа. Това от своя страна води до известни размествания в класацията на средствата за масово осведомяване от гледна точка на доверието в тях. И през септември първите две места се държат от Българската национална телевизия и радио. На трето и четвърто място вече са българските частни радиостанции и частни ефирни телевизии. Следват българската преса, международните телевизионни канали и българските частни кабелни телевизии. В началото на есента на настоящата година на последно място се нареждат международните радиостанции с индекс на доверие 0,35.

Таблица 1. Доверие към средствата за масово осведомяване:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Българска национална телевизия	1,08	0,97	1,09
Българско национално радио	0,99	0,87	0,95
Български вестници и списания	0,60	0,43	0,67
Международни телевизионни канали	0,75	0,51	0,65
Български частни ефирни телевизии	0,62	0,40	0,70
Български частни радиостанции	0,65	0,37	0,74
Международни радиостанции	0,63	0,35	0,35
Български частни кабелни телевизии	0,50	0,26	0,56

През месец май 1998г. индексът на доверие към Българската национална телевизия е 1,08, което е индикатор за едно положително отношение към нейната дейност. За периода до февруари 1999г. е регистриран известен спад на доверието към тази електронна медия. Въпреки това, и през пролетта на настоящата година тя получава най-висок индекс на доверие - 0,97.

След този момент е налице тенденция към покачване на обществената подкрепа за Българската национална телевизия. В началото на есента на 1999г. тази електронна медия напълно е възстановила загубеното преди това доверие и стойността индекса е много висока - 1,09. (Виж *Таблица 1*)

От гледна точка на образователната структура на българското население през септември 1999г. не са регистрирани съществени различия в отношението към Българската национална телевизия. Все пак, недоверието към нея е по-силно изразено сред висшистите, отколкото сред останалите образователни групи. Младите хора са значително по-критично настроени към дейността на тази електронна медия, отколкото възрастните. Етническата принадлежност също влияе върху формирането на мненията на гражданите по този въпрос. Така например, сред представителите на турското малцинство в страната индексът на доверие към Българската национална телевизия е 1,02. Сред българите той е 1,10, а сред циганите: 0,88.

Политическите предпочитания също оказват значимо въздействие върху формирането на мненията на гражданите. Най-голямо е доверието към тази електронна медия сред електората на ОДС - през септември 1999г. индексът е 1,23. За разлика от тях, гласоподавателите на БСП са значително по-критично настроени. През есента на настоящата година над една пета от гласоподавателите на тази политическа сила са изразили недоверие към Българската национална телевизия. Още по-нисък е индексът на доверие сред гражданите, които традиционно не участват в парламентарни избори - 0,98. (Виж *Таблица 2*)

Обществената подкрепа за Българското национално радио е не по-малко значима от тази за телевизията. Над две трети от гражданите дават положителна оценка за неговата дейност като стойността на индекса е 0,87. През февруари 1999г. едва 17% от запитаните са изразили недоверие към тази медия. През септември 1999г. е налице известно покачване на стойността на индекса, което е индикатор за нарастване на обществената подкрепа към Българското национално радио. (Виж *Таблица 1*)

Социалният профил на гражданите, които са изразили отрицателна оценка за дейността на тази електронна медия има няколко характерни черти. През септември 1999г. индексът на доверие към Българското национално радио е най-нисък сред хората с висше образование, работещите и столичани, гражданите с добро материално положение, а също и сред циганите. С увеличаването на възрастта нараства и подкрепата за тази електронна медия. Ако индексът на доверие към Българското национално радио сред най-младите е 0,44, то неговата стойност сред хората над 60 години е 1,08. (Виж *Таблица 2*)

Със значително по-малка подкрепа, но също така висока от гледна точка на обществото като цяло, се ползва българската преса. През май 1998г. индексът на доверие към печатните издания в страната е 0,60, докато през февруари 1999г. е по-нисък. През септември 1999г. регистрираме съществено увеличение на обществената подкрепа за българската преса и поради това индексът на доверие е достигнал своята максимална стойност за целия изследван период. (Виж *Таблица 1*)

По отношение на пресата, за разлика от радиото и телевизията, отрицателните оценки са значително по-разпространени. В средата на миналата година близо една четвърт от гражданите нямат доверие на излизащите у нас вестници и списания. През септември 1999г. 19% от запитаните са изразили отрицателно мнение по същия въпрос.

Пресата се подкрепя в по-голяма степен от възрастните граждани, отколкото от младите. През септември 1999г. индексът на доверие сред хората над 50 години е 0,70, докато сред тези до 29 години е значително по-нисък. Подобна зависимост е регистрирана и според образователното ниво. Недоверието към печатните издания е по-голямо сред хората с ниски образователни степени, отколкото сред висшите. Сред жителите на големите градове с изключение на столицата, положителните оценки за пресата са по-разпространени, отколкото сред живеещите на село. С нарастване на материалното благосъстояние на гражданите се увеличава и доверието към печатните издания. Работещите и пенсионерите в по-голяма степен подкрепят този тип информационни източници отколкото учащите и безработните. (Виж *Таблица 3*)

През септември 1999г. индексът на доверие към българските частни радиостанции е 0,74. Спрямо зимата на настоящата година регистрираме съществено нарастване на подкрепата за този род информационни източници. Тази значима промяна на обществените нагласи към българските частни радиостанции ги нарежда на трето място в класацията на средствата за масово осведомяване от гледна точка на доверието на гражданите. (Виж *Таблица 1*)

Индексът на доверие към тези информационни средства е значително по-висок сред младите, столичани, хората с висок жизнен стандарт, учащите и работещите отколкото сред възрастните, живеещите в малките градове и селата, с лошо материално състояние, пенсионерите и безработните. (Виж *Таблица 3*)

На следващото място се нареждат българските частни ефирни телевизии. Докато през май 1998г. индексът на доверие към тях е 0,62, то в началото на настоящата година той е значително по-нисък. След този момент регистрираме едно съществено покачване на общественото доверие към тези медии и стойността на индекса достига своята най-висока точка. Тази промяна на свой ред определя и четвъртото място на българските частни ефирни телевизии в класацията на различните средства за масово осведомяване в страната. (Виж *Таблица 1*)

В общественото отношение към тях са регистрирани следните зависимости. Сред младите хора доверието е изключително високо - над 0,70. Сред възрастните то е значително по-ниско - 0,42. Положителните оценки за частните ефирни телевизии са по-разпространени сред столичани, отколкото сред живеещите в малките градове и селата. Същото е валидно и според нивото на жизнения стандарт. Гражданите с тежко материално положение имат значително по-малко доверие отколкото тези в добро финансово състояние. Сред учащите индексът на доверие към частните ефирни телевизии е най-висок (0,87) спрямо всички социални групи. Същото е валидно и за избирателите на ОДС (0,83) спрямо гласоподавателите на останалите политически сили в страната. (Виж *Таблица 3*)

В класацията на общественото мнение на следващо място се нареждат международните телевизионни канали. През февруари 1999г. индексът на доверие към тях е 0,51. Въпреки същественото му намаление спрямо май 1998г., този род информационни източници се ползват с подкрепата на една съществена част от българските граждани. През септември 1999г. регистрираме увеличение на положителните оценки за международните телевизионни канали като стойността на индекса достига до 0,65. (Виж *Таблица 1*)

Индексът на доверие към този род информационни средства е значително по-висок сред младите хора, отколкото сред тези на възраст над 60 години. С увеличаване на образованието нараства и подкрепата за международните телевизионни канали. Така например, индексът на доверие сред хората с ниски образователни степени е 0,61, докато сред висшистите - 0,78. С намаляването на размера на населеното място стойностите на индекса също намаляват - 0,80 за столичани срещу 0,55 за живеещите в селата. Учащите и работещите изразяват значително по-голяма подкрепа за международните телевизионни канали отколкото пенсионерите. (Виж *Таблица 4*)

И през месец септември 1999г. на последните две места в класацията на общественото мнение са българските частни кабелни телевизии и международните радиостанции. Съответно, техните индекси на доверие са с най-ниски стойности. По отношение на международните радиостанции в общественото мнение не са регистрирани съществени промени за последните шест месеца. За разлика от това, положителните оценки за българските частни кабелни телевизии са нараснали съществено - от 0,26 през февруари на 0,56 през септември 1999 г. (Виж *Таблица 1*)

Частните кабелни телевизии у нас се подкрепят преди всичко от младите хора, среднистите, жителите на големите областни градове, тези с добър за страната жизнен стандарт, учащите и работещите. Индексът на доверие сред тези групи е значително по-висок отколкото сред хората над 60 години, софиянци, гражданите с нисък жизнен стандарт и пенсионерите. (Виж *Таблица 4*)

Доверието към международните радиостанции е преобладаващо и съответно индексът приема стойности над 0,50 сред хората до 30 години, висшистите, софиянци, гражданите с висок жизнен стандарт, учащите. Недоверието към тези информационни средства е съществено представено сред хората над 50 години, среднистите, живеещите в малките населени места, с лошо материално положение, пенсионерите. (Виж *Таблица 4*)

През септември 1999г. според 70% от гражданите "Канал 1" е телевизионната програма, която най-вече трябва да бъде гледана. Всеки десети е посочил "Нова

телевизия”, а само 3% - “Ефир 2”. Практически незначителен е дялът на далите отговора “7 дни” или “Евроком”.

В настоящия момент обществените нагласи към радиостанциите в страната изявяват като едноличен лидер “Хоризонт”. Според половината от гражданите това е програмата, която най-вече трябва да бъде слушана. На второ, но посочено само от 8% е “Дарик радио”. Програма “Христо Ботев” на българското национално радио, частните радиа “FM+” и “Експрес” събират средно по 3% от отговорите.

В общественото мнение за пресата са налице две важни особености. Проведените изследвания показват, че читателският интерес на гражданите е концентриран само около два всекидневника. Всеки трети запитан е посочил “Дневен труд” като вестника, който най-вече трябва да бъде четен, а 16% - вестник “24 часа”. Втора ключова особеност на българската преса е, че печатните органи на политическите сили получават незначителна обществена подкрепа. Всекидневниците “Демокрация” и “Дума” заедно събират не повече от 4% от всички отговори.

Таблица 2. Доверие към средствата за масово осведомяване:

	<i>Българско национално радио</i>			<i>Българска национална телевизия</i>		
	<i>май '98</i>	<i>фев. '99</i>	<i>сеп. '99</i>	<i>май '98</i>	<i>фев. '99</i>	<i>сеп. '99</i>
Възrastова група						
18 – 19 години	0,91	0,96	0,44	1,07	1,04	0,91
20 – 29 години	0,98	0,73	0,82	1,13	0,98	0,99
30 – 39 години	1,00	0,90	0,84	1,08	0,94	1,02
40 – 49 години	0,91	0,96	0,82	1,04	1,06	0,97
50 – 59 години	1,09	0,88	1,06	1,15	0,91	1,20
60 – 69 години	1,00	0,89	1,08	1,02	0,93	1,16
70 – 79 години	0,96	0,80	1,21	1,01	0,94	1,22
над 80 години	1,00	1,00	1,24	1,27	1,26	1,30
Образование						
По-ниско от средно	0,95	0,79	0,98	1,04	0,93	1,07
Средно	0,98	0,90	0,95	1,12	1,01	1,09
Полувисше	1,12	1,08	0,95	1,30	1,11	1,17
Висше	1,08	0,86	0,72	0,98	0,80	0,92
Местоживееене						
София	0,95	0,77	0,83	0,97	0,89	1,01
Голям град	1,04	0,88	0,94	1,14	0,95	1,07
Малък град	1,00	0,94	0,94	1,14	1,05	1,13
Село	0,95	0,85	1,06	1,03	0,98	1,12
Материално положение						
Много добро	-	1,67	1,00	-	0,67	0,60
Добро	-	0,95	0,47	-	1,15	0,92
Нито добро - нито лошо	-	0,98	0,94	-	1,06	1,08
Лошо	-	0,82	1,03	-	0,87	1,09
Много лошо	-	0,77	1,04	-	0,94	1,15
Социална група						
Учаци	1,06	0,86	1,00	1,17	0,92	1,18
Работещи	1,02	0,87	0,83	1,11	0,98	1,02
Безработни	0,86	0,86	0,92	1,08	0,98	1,08
Пенсионери	0,98	0,85	1,11	1,02	0,93	1,19
Политически вот						
ОДС	1,11	1,01	1,04	1,24	1,13	1,23
Демократична левица	0,92	0,90	0,98	1,04	0,88	0,99
ОНС	1,12	0,67	1,17	1,15	0,65	1,03
Евролевица	1,06	1,00	1,30	1,06	0,88	1,50
БББ	1,18	1,56	1,00	0,82	1,56	0,90
Други партии	1,18	0,95	1,09	0,95	1,10	1,21
Няма да гласува	0,86	0,69	0,73	0,97	0,89	0,96
Етническа принадлежност						
Българин	0,99	0,91	0,95	1,07	1,00	1,10
Турчин	1,07	0,52	1,12	1,11	0,63	1,02
Българо-мохамеданин	1,30	0,53	1,00	1,38	1,18	0,92
Циганин	0,61	0,83	0,85	1,05	0,34	0,88

Таблица 3. Доверие към средствата за масово осведомяване:

	Български частни радиостанции			Български вестници и списания			Български частни ефирни телевизии		
	май '98	фев. '99	сеп. '99	май '98	фев. '99	сеп. '99	май '98	фев. '99	сеп. '99
Възrastова група									
18 – 19 години	0,78	0,78	0,83	0,67	0,54	0,65	0,81	0,73	0,56
20 – 29 години	0,80	0,65	0,97	0,51	0,47	0,57	0,63	0,56	0,85
30 – 39 години	0,88	0,76	0,83	0,60	0,50	0,63	0,85	0,69	0,68
40 – 49 години	0,67	0,44	0,73	0,62	0,52	0,60	0,69	0,45	0,60
50 – 59 години	0,49	0,20	0,74	0,65	0,33	0,68	0,49	0,24	0,91
60 – 69 години	0,52	0,03	0,49	0,63	0,32	0,70	0,54	0,14	0,58
70 – 79 години	0,04	0,24	0,39	0,42	0,31	0,88	0,06	-0,14	0,42
над 80 години	0,50	0,11	0,11	0,94	0,91	1,00	0,50	0,00	0,43
Образование									
По-ниско от средно	0,31	0,11	0,68	0,51	0,32	0,69	0,34	0,17	0,67
Средно	0,80	0,52	0,81	0,64	0,51	0,62	0,74	0,51	0,79
Полувисше	0,67	0,05	0,91	0,81	0,73	0,71	0,78	0,23	1,12
Висше	0,91	0,53	0,68	0,62	0,14	0,75	0,74	0,41	0,63
Местоживееене									
София	0,82	0,64	0,71	0,53	0,24	0,44	0,73	0,56	0,87
Голям град	0,80	0,36	0,79	0,60	0,46	0,66	0,72	0,43	0,82
Малък град	0,62	0,35	0,68	0,66	0,51	0,87	0,61	0,38	0,59
Село	0,40	0,24	0,72	0,55	0,43	0,64	0,31	0,19	0,29
Материално положение									
Много добро	-	1,67	0,33	-	1,33	0,80	-	1,33	1,50
Добро	-	0,53	0,83	-	0,68	0,64	-	0,61	0,73
Нито добро - нито лошо	-	0,56	0,79	-	0,47	0,68	-	0,48	0,80
Лошо	-	0,30	0,72	-	0,33	0,67	-	0,34	0,67
Много лошо	-	0,13	0,56	-	0,44	0,63	-	0,25	0,49
Социална група									
Учаци	0,86	0,91	1,00	0,62	0,40	0,61	0,89	0,69	0,87
Работещи	0,81	0,55	0,84	0,65	0,44	0,65	0,73	0,48	0,73
Безработни	0,56	0,49	0,83	0,48	0,49	0,59	0,47	0,52	0,71
Пенсионери	0,29	-0,10	0,37	0,56	0,36	0,77	0,34	0,03	0,58
Политически вот									
ОДС	0,98	0,61	0,93	0,77	0,49	0,78	0,92	0,65	0,83
Демократична левица	0,15	0,13	0,45	0,55	0,57	0,71	0,21	0,01	0,55
ОНС	0,53	0,00	0,45	0,96	0,31	0,36	0,37	0,11	0,27
Евролевица	0,25	0,65	0,89	0,57	0,43	0,78	0,48	0,39	0,43
БББ	0,63	1,00	1,80	0,64	1,11	0,22	0,50	0,44	0,40
Други партии	0,70	0,36	0,80	0,42	0,46	0,74	0,12	0,53	0,70
Няма да гласува	0,50	0,34	0,61	0,40	0,29	0,51	0,44	0,32	0,64
Етническа принадлежност									
Българин	0,69	0,38	0,74	0,58	0,44	0,69	0,66	0,41	0,73
Турчин	0,23	0,04	0,86	0,83	0,23	0,55	0,00	0,17	0,57
Българо-мохамеданин	0,70	0,23	1,33	0,95	0,75	1,00	1,00	0,25	1,00
Циганин	0,32	0,78	0,82	0,20	0,17	0,23	0,21	0,58	0,88

Таблица 4. Доверие към средствата за масово осведомяване:

	Български частни кабелни телевизии			Международни радиостанции			Международни телевизионни канали		
	май '98	фев. '99	сеп. '99	май '98	фев. '99	сеп. '99	май '98	фев. '99	сеп. '99
Възrastова група									
18 – 19 години	0,56	0,59	0,50	0,84	0,79	0,17	1,09	0,95	0,30
20 – 29 години	0,55	0,45	0,78	1,00	0,51	0,47	1,10	0,73	0,96
30 – 39 години	0,70	0,38	0,68	0,79	0,47	0,17	0,78	0,68	0,45
40 – 49 години	0,56	0,33	0,47	0,50	0,65	0,64	0,78	0,67	0,77
50 – 59 години	0,37	0,22	0,58	0,52	0,17	0,36	0,68	0,36	0,75
60 – 69 години	0,24	0,08	0,31	0,35	0,07	0,27	0,07	0,03	0,34
70 – 79 години	0,20	0,30	0,10	0,19	0,52	0,27	-0,34	0,59	0,14
над 80 години	0,00	0,33	0,25	0,44	0,50	0,00	0,00	0,50	-0,25
Образование									
По-ниско от средно	0,30	0,15	0,37	0,05	-0,09	0,17	0,31	0,03	0,61
Средно	0,58	0,31	0,68	0,82	0,41	0,34	0,88	0,64	0,60
Полувисше	0,55	0,40	0,96	0,74	0,63	0,94	0,91	0,71	1,12
Висше	0,56	0,13	0,50	1,00	0,78	0,54	1,09	0,80	0,78
Местоживееене									
София	0,44	0,02	0,14	0,94	0,69	0,69	0,95	0,71	0,80
Голям град	0,48	0,40	0,81	0,63	0,44	0,43	0,83	0,60	0,59
Малък град	0,65	0,26	0,68	0,63	0,23	0,10	0,77	0,44	0,72
Село	0,20	0,14	-0,03	0,28	0,05	0,14	0,42	0,29	0,55
Материално положение									
Много добро	-	1,50	0,33	-	1,00	1,67	-	1,00	1,50
Добро	-	0,43	0,70	-	0,52	0,66	-	0,79	0,81
Нито добро - нито лошо	-	0,33	0,69	-	0,60	0,39	-	0,76	0,71
Лошо	-	0,19	0,53	-	0,29	0,29	-	0,46	0,60
Много лошо	-	0,15	-0,03	-	0,17	0,07	-	0,09	0,38
Социална група									
Учаци	0,81	0,49	0,55	1,00	0,90	0,59	1,20	1,06	0,87
Работещи	0,60	0,37	0,66	0,80	0,54	0,43	0,89	0,71	0,73
Безработни	0,45	0,30	0,56	0,55	0,29	0,39	0,76	0,44	0,74
Пенсионери	0,08	-0,08	0,22	0,07	0,14	0,08	0,18	0,06	0,25
Политически вот									
ОДС	0,75	0,41	0,81	1,01	0,56	0,32	1,08	0,70	0,59
Демократична левица	0,23	0,00	0,36	0,00	0,24	0,24	0,14	0,24	0,43
ОНС	0,18	0,19	0,21	0,76	0,42	0,90	1,00	0,55	1,45
Евролевица	0,40	0,33	0,38	0,43	0,24	1,50	0,40	0,60	0,00
БББ	0,29	0,13	0,25	0,20	1,20	1,25	0,20	1,33	1,00
Други партии	0,44	0,42	0,58	0,64	0,48	0,24	0,71	0,77	0,73
Няма да гласува	0,31	0,15	0,46	0,29	0,16	0,33	0,53	0,34	0,50
Етническа принадлежност									
Българин	0,54	0,24	0,58	0,66	0,34	0,32	0,78	0,49	0,61
Турчин	0,33	0,38	0,54	0,58	0,64	0,89	0,73	0,65	1,12
Българо-мохамеданин	1,00	0,31	1,00	0,50	0,57	2,00	0,25	0,44	2,00
Циганин	0,06	0,64	0,33	0,45	0,31	0,25	0,00	0,69	0,82

2. Медиите и гражданското общество

За социологическа оценка на обществените нагласи към дейността на медиите са конструирани индекси, които варират от -2 до +2. Индекси, чиито стойности са отрицателни са индикатор за преобладаване на несъгласие. Положителните стойности отразяват доминиращо съгласие сред българските граждани към средствата за масово осведомяване.

От Таблица 5 ясно се вижда изразената категоричност на общественото мнение по въпроса за гражданското участие в дейността на средствата за масово осведомяване. Индексът на съгласие с твърдението, че медиите не отразяват в достатъчна степен мнението на обикновените граждани е много висок. През септември 1999г. едва 17% от запитаните застъпват противоположната теза по въпроса.

Въпреки известните колебания на стойността на индекса през изследвания период не са регистрирани значими промени в степента на разпространеност на горните становища. Съответно индексът на съгласие остава стабилен във времето. (Виж Таблица 5)

Таблица 5. Степен на съгласие с изброените твърдения:

	май '98	февруари '99	септември '99
Медиите не отразяват в достатъчна степен мнението на обикновените граждани	1,04	1,07	0,98
Радиото, телевизията и пресата би трябвало да са свързани в по-голяма степен с проблемите на обикновените граждани	1,64	1,64	1,53
Журналистите предизвикват дискусии в медиите по специфичните проблеми на хората	1,04	1,04	0,77
Журналистите информират своевременно обществеността за належащите проблеми на хората	0,87	0,82	0,64
Журналистите привличат широк кръг хора за участие в дискусии	0,66	0,56	0,37

За изследвания период сред най-младите подкрепата за твърдението, че медиите не отразяват в достатъчна степен мнението на обикновените хора първо е нараснала съществено - от 0,65 през май 1998г. на 1,32 през февруари 1999г. След този момент регистрираме противоположната тенденция. През септември 1999г. стойността на индекса е 0,90. Сред възрастните обаче, не е налице подобен процес. Както в средата на миналата година, така и в началото на настоящата, стойността на индекса е 1,12. През септември 1999г. тя е 1,06. Представителите на етническите малцинства в страната - турци, цигани, българо-мохамедани - са по-категорични в своите оценки, отколкото българите. Голяма част от тях споделят твърдението, че медиите не отразяват в достатъчна степен мнението на обикновените граждани. Последното становище е често подкрепяно от хората със средно и по-ниско образование, отколкото от висшистите. Съответно индексът на съгласие сред първите две образователни групи е по-висок - около 1,00. Налице е зависимост и според населеното място. С неговото намаляване расте подкрепата за твърдението, че медиите не отразяват в достатъчна степен мнението на гражданите.

Най-силна връзка е регистрирана между горното мнение и икономическия статус. Българите, които са в тежко финансово положение са много по-склонни да защитават твърдението, че медиите не отразяват в достатъчна степен мнението на обикновените граждани, отколкото всички останали имуществени категории. (Виж Таблица 6)

Проведените изследвания регистрират едно състояние на общественото мнение, според което е необходимо укрепване на връзките между гражданското общество и медиите. Аргумент в подкрепа на тази теза е липсата на каквато и да е промяна в нагласите на гражданите за периода май 1998г. - февруари 1999г. Въпреки известния спад в стойността на индекса през септември 1999г. на 1,53 сред запитаните съществува изключително висока степен на съгласие по въпроса, че радиото, телевизията и пресата би трябвало да са свързани в по-голяма степен с проблемите на обикновените граждани. (Виж *Таблица 5*)

Пълната подкрепа и изразената категоричност за становището, че медиите трябва да насочат своето внимание главно към проблемите на обикновените граждани обхваща в еднаква степен всички възрастови, образователни, електорални, имуществени и етнически групи в българското общество. Изключение от това общо правило правят единствено най-младите, учащите и столичани. Сред тези социални категории индексът на съгласие с последното твърдение е по-нисък. (Виж *Таблица 7*)

Като цяло обществените оценки за професионалната дейност на журналистите са умерено положителни. Получените емпирични данни показват, че според общественото мнение е налице висока степен на откритост на журналистическата общност за проблемите на гражданското общество. От *Таблица 5* ясно се вижда, че индексът на съгласие с тезата - журналистите привличат широк кръг хора за участие в дискусии е висок: 0,56 през февруари 1999г. Още по-голямо ниво на съгласие регистрираме спрямо твърдението, че своевременно информират обществеността за най-важните от тях. Стойността на индекса нараства още повече по отношение на мнението, че журналистите предизвикват дискусии в медиите по специфичните проблеми на хората.

Отрицателни становища по тези ключови въпроси на гражданското участие в дейността на средствата за масово осведомяване са изразили малък брой граждани. През февруари 1999 г. неподкрепящите тезата, че журналистите предизвикват дискусии в медиите по специфичните проблеми на хората са едва 12%. Несъгласните с твърдението, че журналистите информират своевременно обществеността за най-належащите от тях са 19%. А тези, които не споделят мнението, че журналистите привличат широк кръг хора за участие в дискусии са около една четвърт от всички запитани.

За периода февруари - септември 1999г. са регистрирани значими промени в разпространението на горните мнения сред българските граждани. Прави впечатление, че стойностите и на трите индекса на съгласие са намалели и то съществено. Спрямо твърдението, че журналистите предизвикват дискусии в медиите по специфичните проблеми на хората спадът е с 0,27. Спрямо мнението, че те своевременно информират обществеността за най-важните от тях той е с 0,18. А спрямо тезата, че журналистите привличат широк кръг от хора за участие в дискусии намалението е с 0,19. Тези промени в стойностите на индексите са индикатор за нарастване на несъгласието сред българските граждани по отношение на възможностите за гражданско участие в дейността на медиите.

Социалният профил на гражданите, които не подкрепят горните три твърдения има своите типични, при това устойчиви във времето, черти. И през септември 1999г. в тази категория преобладават хората от критичните възрасти - най-младите и най-възрастните; пенсионерите, но и част от работещите; социално слабите - безработните, ниско платените и бедните; с нисък, но също така и с много висок образователен ценз; представителите на етническите малцинства - турци и цигани. Сред тези социални групи индексите на съгласие с последните три твърдения са значително по-ниски отколкото сред останалите граждани. (Виж *Таблица 8, Таблица 9, Таблица 10*)

Според общественото мнение институционалното оформяне на журналистическата общност е адекватното средство за нейното успешно професионално развитие. През септември 1999г. близо една трета от запитаните споделят мнението, че съществуващите сдружения и фондации на журналисти са полезни за защита на техните интереси. А според 18% те са обществен гарант за свободата на словото в нашата страна. Сред българските граждани не съществува негативно отношение към различните организационни форми на журналистическата общност. Незначителна част от запитаните споделят мнението, че те осигуряват бързо забогатяване на нечестни хора. Практически несъществен е делът и на защитниците на твърдението, че тези сдружения и фондации са средство за изпиране на “мръсни пари”.

Като цяло общественото мнение е изключително толерантно и положително настроено към институционалната структура на журналистическата колегия. Според него сдружаването на журналистите е гарант за свободата на словото в нашата страна и тяхно неотменимо гражданско право. Същевременно, проведените изследвания показват една категоричност и строгост на обществените оценки относно санкциите, които би трябвало да се налагат на журналисти, оповестили невярна информация. През септември 1999г. според 77% от запитаните на некоректните журналисти би трябвало да се налагат административни наказания от медията, в която работят. Според две трети, ако се докаже, че са виновни, те би трябвало да бъдат осъдени да платят гражданско обезщетение. Близо половината от гражданите смятат, че журналистите, оповестили невярна информация би трябвало да се наказват по съдебен ред. Всеки четвърти споделя мнението, че би трябвало да им се забрани да упражняват журналистическата професия. Едва 16% подкрепят становището, че журналистите не е необходимо да се наказват, след като вече са се компрометирали публично.

За периода май 1998 - септември 1999 г. тези обществени оценки не са се променили съществено, а обществената нетърпимост и необходимостта от контрол (включително и граждански) по отношение на журналисти, не спазващи професионалната етика е нараснала.

Таблица 6. Медните не отразяват в достатъчна степен мнението на обикновените граждани:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Възrastова група			
18 – 19 години	0,65	1,32	0,90
20 – 29 години	0,94	1,01	0,94
30 – 39 години	0,97	1,14	0,95
40 – 49 години	1,10	0,96	0,81
50 – 59 години	1,07	1,14	1,21
60 – 69 години	1,12	1,12	1,06
70 – 79 години	1,15	1,13	0,88
над 80 години	1,09	0,63	1,00
Образование			
По-ниско от средно	1,07	1,14	1,00
Средно	1,06	1,06	0,96
Полувисше	1,02	1,26	1,07
Висше	0,91	0,82	0,90
Местоживееене			
София	0,92	0,97	0,63
Голям град	0,83	1,03	1,04
Малък град	1,19	1,16	1,01
Село	1,10	1,10	1,07
Материално положение			
Много добро	-	0,33	0,33
Добро	-	1,11	0,84
Нито добро - нито лошо	-	0,97	0,85
Лошо	-	1,08	1,06
Много лошо	-	1,25	1,11
Социална група			
Учащи	0,90	0,89	0,84
Работещи	1,02	1,07	0,93
Безработни	1,05	1,06	1,08
Пенсионери	1,13	1,12	1,05
Политически вот			
ОДС	0,91	1,07	0,60
Демократична левица	1,24	1,10	0,97
ОНС	1,18	1,32	1,31
Евролевица	1,11	0,78	1,00
БББ	0,55	1,22	1,63
Други партии	1,24	1,04	1,27
Няма да гласува	1,10	1,10	0,98
Етническа принадлежност			
Българин	1,05	1,08	0,95
Турчин	0,81	1,11	1,24
Българо-мохамеданин	1,40	0,82	1,00
Циганин	1,19	1,41	1,04

Таблица 7. Радиото, телевизията и пресата би трябвало да са свързани в по-голяма степен с проблемите на обикновените граждани:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Възrastова група			
18 – 19 години	1,31	1,56	1,44
20 – 29 години	1,67	1,58	1,39
30 – 39 години	1,65	1,65	1,52
40 – 49 години	1,62	1,61	1,40
50 – 59 години	1,61	1,65	1,65
60 – 69 години	1,71	1,74	1,63
70 – 79 години	1,69	1,64	1,72
над 80 години	1,54	1,78	1,55
Образование			
По-ниско от средно	1,65	1,70	1,57
Средно	1,65	1,60	1,49
Полувисше	1,65	1,65	1,65
Висше	1,59	1,64	1,47
Местоживееене			
София	1,62	1,65	1,29
Голям град	1,60	1,56	1,56
Малък град	1,65	1,71	1,51
Село	1,67	1,67	1,64
Материално положение			
Много добро	-	1,00	1,57
Добро	-	1,58	1,34
Нито добро - нито лошо	-	1,65	1,45
Лошо	-	1,58	1,58
Много лошо	-	1,74	1,66
Социална група			
Учащи	1,61	1,56	1,38
Работещи	1,64	1,63	1,45
Безработни	1,64	1,57	1,53
Пенсионери	1,67	1,68	1,68
Политически вот			
ОДС	1,65	1,68	1,46
Демократична левица	1,61	1,82	1,62
ОНС	1,62	1,55	1,67
Евролевица	1,58	1,75	1,33
БББ	1,60	2,00	1,33
Други партии	1,71	1,60	1,52
Няма да гласува	1,65	1,56	1,50
Етническа принадлежност			
Българин	1,64	1,64	1,52
Турчин	1,51	1,60	1,66
Българо-мохамеданин	1,71	1,77	1,63
Циганин	1,76	1,22	1,32

Таблица 8. Журналистите предизвикат дискусии в медиите по специфичните проблеми на хората:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
<i>Възrastова група</i>			
18 – 19 години	1,12	1,17	1,24
20 – 29 години	1,04	1,03	0,64
30 – 39 години	1,01	1,05	0,74
40 – 49 години	1,09	1,01	0,91
50 – 59 години	1,01	1,00	0,74
60 – 69 години	1,15	1,01	0,78
70 – 79 години	0,98	1,15	0,71
над 80 години	0,65	1,00	0,38
<i>Образование</i>			
По-ниско от средно	0,98	1,00	0,63
Средно	1,04	1,07	0,82
Полувисше	1,26	1,03	0,67
Висше	1,15	0,96	0,82
<i>Местоживееене</i>			
София	1,13	1,08	0,95
Голям град	1,10	1,01	0,79
Малък град	1,04	1,06	0,68
Село	0,95	1,04	0,68
<i>Материално положение</i>			
Много добро	-	2,00	0,20
Добро	-	1,19	0,83
Нито добро - нито лошо	-	1,09	0,88
Лошо	-	0,96	0,66
Много лошо	-	0,99	0,69
<i>Социална група</i>			
Учащи	1,15	1,13	0,93
Работещи	1,09	0,98	0,74
Безработни	0,94	1,20	0,83
Пенсионери	1,00	1,02	0,73
<i>Политически вот</i>			
ОДС	1,07	1,09	1,00
Демократична левица	0,96	0,93	0,69
ОНС	0,98	1,14	0,42
Евролевица	0,94	1,57	0,55
БББ	1,18	1,11	1,00
Други партии	1,00	1,00	0,74
Няма да гласува	1,06	1,05	0,66
<i>Етническа принадлежност</i>			
Българин	1,04	1,06	0,76
Турчин	1,04	0,98	0,60
Българо-мохамеданин	0,86	0,53	1,14
Циганин	1,31	1,15	0,70

Таблица 9. Журналистите информират своевременно общественоста за належащите проблеми на хората:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Възrastова група			
18 – 19 години	1,12	1,21	0,96
20 – 29 години	0,89	0,82	0,45
30 – 39 години	0,75	0,71	0,60
40 – 49 години	0,86	0,80	0,69
50 – 59 години	0,82	0,85	0,57
60 – 69 години	0,94	0,91	0,78
70 – 79 години	0,90	0,84	0,78
над 80 години	0,91	0,67	0,46
Образование			
По-ниско от средно	0,88	0,90	0,69
Средно	0,84	0,82	0,63
Полувисше	0,95	0,82	0,46
Висше	0,92	0,57	0,51
Местоживееене			
София	0,96	0,82	0,74
Голям град	0,91	0,82	0,54
Малък град	0,83	0,75	0,61
Село	0,84	0,90	0,75
Материално положение			
Много добро	-	0,00	0,80
Добро	-	1,06	0,63
Нито добро - нито лошо	-	0,83	0,62
Лошо	-	0,77	0,60
Много лошо	-	0,81	0,77
Социална група			
Учащи	1,15	1,06	0,66
Работещи	0,83	0,78	0,56
Безработни	0,79	0,91	0,65
Пенсионери	0,91	0,83	0,73
Политически вот			
ОДС	0,93	0,83	0,89
Демократична левица	0,66	0,82	0,55
ОНС	0,60	0,76	0,29
Евролевица	0,72	1,04	0,18
БББ	1,18	0,67	1,38
Други партии	0,68	1,20	0,76
Няма да гласува	0,94	0,83	0,45
Етническа принадлежност			
Българин	0,88	0,83	0,63
Турчин	0,92	0,76	0,53
Българо-мохамеданин	1,06	0,75	1,07
Циганин	0,23	1,14	0,88

Таблица 10. Журналистите привличат широк кръг от хора за участие в дискусии:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
<i>Възрастова група</i>			
18 – 19 години	0,86	0,13	0,92
20 – 29 години	0,66	0,62	0,23
30 – 39 години	0,49	0,40	0,43
40 – 49 години	0,73	0,61	0,42
50 – 59 години	0,59	0,51	0,28
60 – 69 години	0,84	0,68	0,41
70 – 79 години	0,59	0,58	0,43
над 80 години	0,95	1,00	0,17
<i>Образование</i>			
По-ниско от средно	0,66	0,69	0,41
Средно	0,70	0,55	0,33
Полувисше	0,56	0,56	0,52
Висше	0,56	0,15	0,24
<i>Местоживеене</i>			
София	0,63	0,59	0,49
Голям град	0,71	0,50	0,31
Малък град	0,62	0,57	0,36
Село	0,69	0,61	0,40
<i>Материално положение</i>			
Много добро	-	1,50	0,00
Добро	-	0,61	0,35
Нито добро - нито лошо	-	0,59	0,35
Лошо	-	0,46	0,32
Много лошо	-	0,61	0,57
<i>Социална група</i>			
Учаци	0,75	0,70	0,29
Работещи	0,59	0,46	0,27
Безработни	0,72	0,67	0,57
Пенсионери	0,73	0,62	0,44
<i>Политически вот</i>			
ОДС	0,71	0,56	0,72
Демократична левица	0,58	0,58	0,28
ОНС	0,45	0,59	0,21
Евролевица	0,56	0,96	0,30
БББ	0,73	0,63	0,88
Други партии	0,19	0,67	0,15
Няма да гласува	0,69	0,54	0,20
<i>Етническа принадлежност</i>			
Българин	0,66	0,54	0,34
Турчин	0,91	0,86	0,34
Българо-мохамеданин	0,11	0,07	1,00
Циганин	1,07	1,21	0,65

3. Държавната регулация и свободата на медиите

Във връзка с начина на регулиране на отношенията между средствата за масово осведомяване и държавата в общественото мнение не съществува консенсус. Проведените изследвания регистрират една вътрешна напрегнатост и противоречивост на масовото съзнание по този въпрос. Индикатор за това е наличието на две противоположни мнения по проблема за степента на държавна намеса в дейността на медиите. Според 37% от гражданите, запитани през септември 1999г., в България съществува цензура върху свободата на словото. Несъгласните с едно подобно твърдение са по-малко - една трета от всички респонденти.

Прави впечатление, че за последните шест месеца стойността на индекса е намаляла с 0,14. Кое то от своя страна е показател за нарастване на степента на несъгласие с тезата, че в България съществува цензура върху свободата на словото. (Виж Таблица 11)

Таблица 11. Степен на съгласие с изброените твърдения:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
В България съществува цензура върху свободата на словото	-	0,23	0,09
Вестниците и списанията не би трябвало никога да бъдат забранявани по политически причини	1,57	1,60	1,41
Правителството би трябвало да контролира дейността на радиото, телевизията и пресата	0,31	0,50	0,25
Само държавата би трябвало да бъде собственик на вестниците, списанията, радиото и телевизията	0,98	0,94	0,98
Частните средства за масово осведомяване винаги ще бъдат по-обективни от държавните	0,32	0,16	0,51

Мнението, че в България съществува цензура върху свободата на словото е значително по-разпространено сред възрастните, средните и тези с по-ниско образование, безработните, хората с нисък жизнен стандарт, жителите на големите и малките градове отколкото сред младите, висшистите, учащите, хората с добро финансово положение, столичани. Съответно в първите социални категории индексът на съгласие има положителни стойности, докато сред другите - отрицателни.

Избирателите на управляващата партия са склонни в много по-малка степен да подкрепят мнението, че в страната съществува цензура върху свободата на словото, отколкото гласоподавателите на опозицията. Ако индексът на съгласие сред електората на ОДС е отрицателен (-0,41), т.е сред тях доминира несъгласието, то сред избирателите на БСП и тези на Евролевицата неговата стойност е 0,27 и съответно 0,80. (Виж Таблица 12)

Още по-категорично е общественото мнение, когато въпросът бъде поставен на нормативно, а не на фактическо ниво. Над две трети от българите подкрепят твърдението, че вестниците и списанията не би трябвало никога да бъдат забранявани по политически причини. Поради тази причина индексът на съгласие по този въпрос сред гражданите има изключително висока стойност. Незначително количество са тези, които застъпват противоположното становище. Въпреки известния спад на стойността

на индекса през септември 1999г. на 1,41 тези мнения са устойчиви във времето и не търпят сериозни изменения през целия изследван период. (Виж *Таблица 11*)

Твърдението, че вестниците и списанията никога не би трябвало да бъдат забранявани по политически причини се споделя повече от младите, отколкото от възрастните. Според образователния ценз също са регистрирани значими различия. Ако индексът на съгласие с последното твърдение сред висшистите е 1,54, то сред хората с по-ниско от средното образование той е 1,29. Имущественият статус също оказва влияние върху избора на позиция по този въпрос. Мнението, че вестниците никога не би трябвало да бъдат забранявани по политически причини се споделя повече от хората със средно за страната финансово положение. Обратно, гражданите с висок жизнен стандарт са по-малко склонни да подкрепят последното твърдение. Подобна зависимост е налице и според местоживеенето. Жителите на големите градове и столицата в по-голяма степен не подкрепят политическите мерки срещу свободата на словото отколкото живеещите в малките населени места.

Политическите предпочитания не предопределят избора на мнение по този въпрос. Несъществена част както от избирателите на десницата, така и от тези на левите политически сили в страната, защитават тезата за една радикална държавна намеса в дейността на медиите. (Виж *Таблица 13*)

Когато гражданите оценяват необходимостта от контрол от страна на изпълнителната власт върху информационните източници в страната, получените отговори се различават съществено. Проведените изследвания регистрират наличието на две, макар и не еднакво разпространени в българското общество, мнения. Според половината от запитаните правителството не би трябвало да контролира дейността на радиото, телевизията и пресата. Според всеки трети обаче изпълнителната власт може да упражнява пряко влияние върху дейността на средствата за масово осведомяване. Това съотношение на мненията предопределя и отрицателните стойности на индекса през целия изследван период.

За периода май 1998г. - февруари 1999г. защитниците на втората теза са намалели съществено, което от своя страна води до промяна в стойността на индекса на съгласие. След този момент обаче подкрепящите тезата, че правителството би трябвало да контролира дейността на медиите са се увеличили и съответно стойността на индекса е -0,25. (Виж *Таблица 11*)

В същото време в социалната принадлежност на гражданите, стоящи зад горните мнения не са настъпили значими изменения. Сред гражданите, които подкрепят тезата, че правителството не трябва да контролира дейността на медиите преобладават младите и хората от средното поколение, учащите и работещите, висшистите и тези със средно образование, живеещите в градовете и столицата, имащите среден и висок жизнен стандарт, избирателите на ОДС.

Обратно, сред запитаните, които приемат една намеса на изпълнителната власт в дейността на медиите ясно се открояват възрастните хора, пенсионерите, хората с ниски образователни степени, жителите на селата, гражданите в тежко финансово състояние, турците, българо-мохамеданите, гласоподавателите на БСП и Евролевицата. (Виж *Таблица 14*)

Когато се смени гледната точка и въпросът се постави в морален план мнението на гражданите, че е необходима принуда, регулираща дейността на медиите, става по-категорично. Така например, през февруари 1999г. 71% от запитаните споделят тезата, че контролът върху съдържанието на филмите и списанията е необходим, за да могат да

се спазват моралните норми. Несъгласните с последното становище са четири пъти по-малко. Това съотношение на мненията говори, че в българското общество съществува устойчива представа за моралната неадекватност на някои информационни източници. Според огромното мнозинство от българските граждани дейността на медиите изисква строги ограничения поне в един неин аспект - последователното придържане към строгите правила на професионалната етика.

От гледна точка на опозицията “държавно - частно” регистрираме две, макар и неравностойно представени, мнения. Според две трети от запитаните, държавата не може да има монопол върху информационните източници в българското общество. Според 17% обаче, само държавата би трябвало да бъде собственик на вестниците, списанията, радиото и телевизията. Това съотношение на мненията предопределя и отрицателните стойности на индекса. (Виж *Таблица 11*)

За последната година и половина не са настъпили съществени промени както в степента на разпространеност, така и в социалния състав на споделящите горните две мнения.

Наличието единствено на държавна собственост върху информационните източници в страна се защитава от няколко категории граждани. Първо, хората на възраст над 60 години. Сред тях индексът на съгласие е по-висок отколкото сред другите възрастови групи. Второ, хората с ниски образователни степени. Една четвърт от тях споделят тази теза, докато от висшистите само 7%. Трето, избирателите на левите политически сили - стойността на индекса на съгласие сред електората на Демократичната левица е -0,56 срещу -1,15 сред този на ОДС. Четвърто, хората в изключително тежко финансово положение. Близо една четвърт от тях са дали положителен отговор, докато сред богатите процентът е незначителен. И накрая, пенсионерите които в много по-голяма степен подкрепят държавния монопол върху информационните източници в страната отколкото учащите и работещите. (Виж *Таблица 15*)

По въпроса за обективността на информацията в плоскостта частни - държавни медии общественото мнение е значително по-силно и трайно разделено. През февруари 1999г. над 40% от запитаните споделят становището, че частните средства за масово осведомяване са по-обективни от държавните. Обратно, една трета подкрепят противоположното мнение по същия въпрос. Прави впечатление, че всеки четвърти не може да даде еднозначен отговор. Според тази съществена част от българското общество формата на собственост върху даден информационен източник не е единствен гарант за неговата обективност.

За периода май 1998г. - февруари 1999г. е налице промяна в стойността на индекса на съгласие по този въпрос. Кое е индикатор за едно съществено увеличение на несъгласните с тезата, че частните медии са по-обективни от държавните. След този момент регистрираме рязко нарастване на запитаните, които споделят противоположното мнение и съответно индексът достига своята най-висока стойност. През септември 1999г. според близо половината от запитаните, частните средства за масово осведомяване винаги ще бъдат по-обективни от държавните. (Виж *Таблица 11*)

Сред споделящите твърдението, че частните медии винаги ще бъдат по-обективни от държавните през септември 1999г. преобладават хората до 40 годишна възраст, среднистите, живеещите в големите градове, учащите, работещите, гражданите в добро финансово положение, избирателите на ОДС и Евролевицата. Сред тези социални категории граждани индексът на съгласие е по-голям от 0,50.

Сред несъгласните с последната теза доминират хората от третата възраст, с ниски образователни степени, пенсионерите, живеещите в селата, гражданите с жизнен стандарт под средния за страната, гласоподавателите на Демократичната левица. Сред тези социални групи индексът на съгласие се движи в рамките от 0,30 до 0,40. (Виж *Таблица 16*)

От кого в най-голяма степен трябва да зависи контролът върху обективността на информацията?

Както през май 1998г., така и през февруари 1999г. и септември 1999г. по този въпрос в българското общество не съществува консенсус. Няколко са доминиращите мнения, които са различно споделяни от гражданите. Според една четвърт от запитаните контролът върху обективността на информацията трябва да се осъществява от самите медии. Според 14%, регулирането на обективността на информацията е функция на самите журналисти - автори на дадените материали. А според 16% това е задача на държавната институция Национален съвет за радио и телевизия.

Трябва да се отбележи, че съществува и едно четвърто становище по въпроса, при това значимо представено. През септември 1999г. според 12% от гражданите не трябва да се осъществява какъвто и да било контрол върху обективността на информацията. Тази относително малка част от нашето общество не допуска никаква намеса върху начина, по който се информира българската общественост.

Таблица 12. България съществува цензура върху свободата на словото:

	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Възrastова група		
18 – 19 години	0,36	0,10
20 – 29 години	0,25	0,18
30 – 39 години	0,46	0,10
40 – 49 години	0,18	0,09
50 – 59 години	0,07	0,06
60 – 69 години	0,25	0,24
70 – 79 години	0,06	0,15
над 80 години	0,25	0,40
Образование		
Пониско от средно	0,16	0,14
Средно	0,31	0,15
Полувисше	0,24	0,13
Висше	0,03	0,24
Местоживееене		
София	0,13	0,31
Голям град	0,30	0,18
Малък град	0,24	0,25
Село	0,17	0,09
Материално положение		
Много добро	1,33	0,80
Добро	0,01	0,14
Нито добро нито лошо	0,28	0,02
Лошо	0,26	0,20
Много лошо	0,13	0,15
Социална група		
Учащи	0,09	0,03
Работещи	0,18	0,10
Безработни	0,40	0,28
Пенсионери	0,23	0,04
Политически вот		
ОДС	0,14	0,41
Демократична левица	0,42	0,27
ОНС	1,00	0,87
Евролевица	0,48	0,80
БББ	1,00	1,00
Други партии	0,36	0,54
Няма да гласува	0,35	0,20
Етническа принадлежност		
Българин	0,24	0,08
Турчин	0,19	0,53
Българомохамеданин	0,33	0,13
Циганин	0,31	1,25

Таблица 13. Вестници и списания не би трябвало никога да бъдат забранявани по политически причини:

	май '98	февруари '99	септември '99
Възрастова група			
18 – 19 години	1,71	1,60	1,47
20 – 29 години	1,69	1,63	1,45
30 – 39 години	1,62	1,75	1,50
40 – 49 години	1,56	1,53	1,46
50 – 59 години	1,49	1,59	1,42
60 – 69 години	1,54	1,49	1,43
70 – 79 години	1,50	1,61	1,23
над 80 години	1,23	1,44	0,75
Образование			
Пониско от средно	1,43	1,52	1,29
Средно	1,62	1,62	1,48
Полувисше	1,88	1,67	1,33
Висше	1,73	1,67	1,54
Местоживееене			
София	1,71	1,63	1,32
Голям град	1,64	1,60	1,37
Малък град	1,58	1,68	1,53
Село	1,44	1,53	1,41
Материално положение			
Много добро		0,67	1,00
Добро		1,72	1,29
Нито добро нито лошо		1,65	1,58
Лошо		1,56	1,38
Много лошо		1,52	1,23
Социална група			
Учащи	1,82	1,69	1,50
Работещи	1,59	1,63	1,50
Безработни	1,67	1,63	1,41
Пенсионери	1,45	1,53	1,31
Политически вот			
ОДС	1,58	1,62	1,52
Демократична левица	1,38	1,54	1,32
ОНС	1,61	1,40	1,47
Евролевица	1,39	1,92	1,55
БББ	1,56	1,89	1,14
Други партии	1,76	1,73	1,39
Няма да гласува	1,59	1,60	1,47
Етническа принадлежност			
Българин	1,59	1,61	1,41
Турчин	1,50	1,44	1,46
Българомохамеданин	1,23	1,68	1,69
Циганин	1,45	1,58	0,93

Таблица 14. Правителството би трябвало да контролира дейността на радиото, телевизията и пресата:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Възрастова група			
18 – 19 години	0,53	0,72	0,38
20 – 29 години	0,78	0,74	0,65
30 – 39 години	0,55	0,84	0,53
40 – 49 години	0,50	0,82	0,54
50 – 59 години	0,06	0,47	0,07
60 – 69 години	0,02	0,12	0,23
70 – 79 години	0,51	0,37	0,26
над 80 години	0,12	0,29	0,72
Образование			
Пониско от средно	0,23	0,00	0,11
Средно	0,57	0,63	0,40
Полувисше	0,68	0,93	0,73
Висше	0,90	1,14	0,66
Местоживееене			
София	0,42	0,91	0,27
Голям град	0,50	0,60	0,39
Малък град	0,54	0,51	0,51
Село	0,19	0,14	0,18
Материално положение			
Много добро		1,00	0,80
Добро		0,49	0,39
Нито добро нито лошо		0,67	0,36
Лошо		0,52	0,22
Много лошо		0,15	0,02
Социална група			
Учащи	0,78	0,69	1,06
Работещи	0,60	0,81	0,55
Безработни	0,22	0,56	0,26
Пенсионери	0,22	0,03	0,25
Политически вот			
ОДС	0,51	0,51	0,31
Демократична левица	0,05	0,07	0,11
ОНС	0,22	0,43	0,16
Евролевица	0,68	0,73	0,09
БББ	0,90	0,22	0,75
Други партии	0,18	0,57	0,26
Няма да гласува	0,19	0,68	0,24
Етническа принадлежност			
Българин	0,35	0,54	0,31
Турчин	0,09	0,06	0,14
Българомохамеданин	0,21	0,53	0,50
Циганин	0,35	0,12	0,00

Таблица 15. Само държавата би трябвало да бъде собственик на вестниците, списанията, радиото и телевизията:

	<i>май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Възрастова група			
18 – 19 години	1,48	1,04	1,28
20 – 29 години	1,39	1,19	1,39
30 – 39 години	1,25	1,22	1,22
40 – 49 години	1,13	1,11	1,20
50 – 59 години	0,86	0,86	1,03
60 – 69 години	0,58	0,62	0,48
70 – 79 години	0,18	0,47	0,08
над 80 години	0,61	0,14	0,17
Образование			
Пониско от средно	0,52	0,49	0,75
Средно	1,20	1,10	1,15
Полувисше	1,14	1,02	1,39
Висше	1,58	1,51	1,41
Местоживееене			
София	1,34	1,48	1,19
Голям град	1,12	0,96	1,10
Малък град	1,09	0,84	1,28
Село	0,55	0,71	0,44
Материално положение			
Много добро	-	1,67	1,67
Добро	-	1,17	1,38
Нито добро нито лошо	-	1,03	1,16
Лошо	-	0,94	0,98
Много лошо	-	0,68	0,41
Социална група			
Учащи	1,49	1,58	1,76
Работещи	1,25	1,20	1,24
Безработни	1,01	0,89	1,11
Пенсионери	0,42	0,53	0,43
Политически вот			
ОДС	1,27	1,12	1,15
Демократична левица	0,41	0,52	0,56
ОНС	0,81	0,76	0,97
Евролевица	1,12	1,13	0,18
БББ	1,60	1,22	0,50
Други партии	0,90	1,08	0,98
Няма да гласува	0,94	0,93	1,05
Етническа принадлежност			
Българин	1,01	0,97	1,04
Турчин	0,95	0,82	0,75
Българомохамеданин	0,47	1,09	0,13
Циганин	0,49	0,29	0,82

Таблица 16. Частните средства за масово осведомяване винаги ще бъдат по обективни от държавните:

	<i>Май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Възrastова група			
18 – 19 години	0,50	0,63	0,76
20 – 29 години	0,51	0,58	0,65
30 – 39 години	0,56	0,33	0,65
40 – 49 години	0,53	0,21	0,52
50 – 59 години	0,10	0,02	0,39
60 – 69 години	0,04	0,12	0,38
70 – 79 години	0,42	0,38	0,32
над 80 години	0,00	0,57	0,17
Образование			
Пониско от средно	0,24	0,07	0,45
Средно	0,38	0,26	0,54
Полувисше	0,51	0,19	0,87
Висше	0,17	0,24	0,49
Местоживееене			
София	0,41	0,50	0,28
Голям град	0,27	0,09	0,70
Малък град	0,40	0,22	0,51
Село	0,16	0,01	0,39
Материално положение			
Много добро	-	1,33	0,20
Добро	-	0,40	0,78
Нито добро нито лошо	-	0,25	0,61
Лошо	-	0,11	0,40
Много лошо	-	0,06	0,39
Социална група			
Учащи	0,36	0,41	0,45
Работещи	0,54	0,30	0,59
Безработни	0,23	0,28	0,57
Пенсионери	0,20	0,17	0,35
Политически вот			
ОДС	0,45	0,34	0,60
Демократична левица	0,14	0,15	0,41
ОНС	0,26	0,29	0,34
Евролевица	0,09	0,83	0,64
БББ	0,63	1,00	0,38
Други партии	0,58	0,00	0,61
Няма да гласува	0,29	0,16	0,54
Етническа принадлежност			
Българин	0,28	0,16	0,52
Турчин	0,48	0,10	0,31
Българомохамеданин	0,85	0,80	0,50
Циганин	0,81	0,25	0,45

4. Медиите обективност и свобода на изразяване

4.1. Вестниците

Получените през септември 1999г. данни показват, че найсъществената причина, поради която хората предпочитат да четат даден вестник е обективността на информацията в него. По този въпрос сред българските граждани е налице пълен консенсус над 90% са дали този отговор.

На второ място по степен на важност, запитаните са посочили тематичното разнообразие на предлаганата информация 63% са отбелязали този отговор като основен фактор за читаемостта на даден вестник, а всеки четвърти като поскоро важен.

Следващите по значимост отговори пряко визират връзката между медиите и гражданското общество. Според всеки втори, журналистически материали отразяващи проблемите на обикновените граждани и представяне на мнения на граждани по актуални проблеми са много важни причини, поради които хората предпочитат даден вестник. Тук близо една трета от запитаните са посочили отговора като поскоро важна причина.

На последните две места в тази класация са посочени наличието на ясна авторска позиция на журналистите и критичен тон на статиите. Запитаните, които определят тези критерии като много важна причина за четене на даден вестник са средно 40%, а според всеки четвърти наличието на тези два компонента е поскоро важна причина.

Трябва да се отбележи, че като цяло отрицателните мнения относно всички изброени погоре критерии за читаемостта на даден вестник са незначително количество. Това от своя страна означава, че в общественото съзнание е налице една ясна представа за критериите, които правят един вестник популярен сред аудиторията.

4.2. Радиостанциите

Сходна е и получената картина на обществените предпочитания към дадена радиостанция. И тук на първо място запитаните поставят обективността на предлаганата информация като фактор за наличието на траен обществен интерес. През септември 1999г. според 77% от запитаните това качество на радиопредаванията е много важна причина за тяхната популярност, а според 14% поскоро е важна.

На второ място отново е разнообразието на обсъжданите теми посочени като много важна причина от две трети, а като поскоро важна от всеки пети. Следващите три места отново се заемат от проблеми пряко свързани с функционирането на гражданското общество. Според всеки втори респондент предаванията, отразяващи проблемите на обикновените граждани, участието на гражданите в тях и директно включване на телефонни обаждания са много важни причини, поради които хората предпочитат да слушат дадена радиостанция. Около една трета са посочили последните три компонента от дейността на медиите като поскоро важна причина, отколкото обратното.

На последните две места запитаните отново са посочили наличието на собствено мнение на журналистите и критичния тон на предаванията като ключови критерии, формиращи обществените предпочитания към даден радиоканал.

И тук, както при избора на вестник, отрицателните отговори са минимално количество. Фактически, найзначимите несъгласия са по въпроса за участието на гражданите в предаванията и директното включване на техните телефонни обаждания. Според 8% от запитаните последните две причини, поради които хората биха слушали дадена радиостанция поскоро не са важни.

4.3. Телевизиите

И през септември 1999г. структурата на обществените предпочитания към даден телевизионен канал е сходна с тази на радиоофира и пресата. На първо място, далеч изпреварващ останалите по своя дял, е отговорът “обективност на информацията”. Според 79% от запитаните това е основната причина, поради която хората предпочитат да гледат даден телевизионен канал. Отрицателните отговори тук са несъществена величина.

Втората по важност причина за формиране на зрителския интерес е тематичното разнообразие на даден телевизионен канал. Този отговор е посочен от над две трети от запитаните. Следват отговори свързани с възможностите за директно гражданско участие в дейността на електронните медии. Според всеки втори участието на гражданите в предаванията, директното включване на техни обаждания и тематични предавания, отразяващи проблемите на обикновените граждани са основни причини, формиращи зрителската аудитория. Тук отрицателните отговори са средно в рамките на 6%.

На следващите две места, но посочени също от значими обществени групи, са критичният тон на телевизионните предавания и наличието на собствено мнение на журналистите. Тези два критерия за формирането на устойчив зрителски интерес към даден телевизионен канал са дали средно около 40% от всички запитани. Отрицателни мнения за тях са изразили 15%.

От Таблица 17 ясно се вижда, че за периода февруари 1999г. септември 1999г. е налице една съществена промяна в оценките на гражданите относно медиите като адекватно средство за решаване на обществените проблеми. Стойностите на индексите на съгласие са значително пониски спрямо началото на настоящата година и с едно единствено изключение отрицателни, което е индикатор за значимо нарастване на несъгласието сред запитаните. Според болшинството от българските граждани, медиите не изпълняват в достатъчна степен една от своите основни и неотменими функции да бъдат инструмент за въздействие при решаване на обществените проблеми.

През септември 1999г. по въпроса за вестниците, радиото и телевизията в България като спомагачи за решаване на политическите проблеми в страната сред запитаните съществуват две равностойни мнения. Половината от тях са дали положителен отговор, другата половина отрицателен. Съответно стойността на индекса е нулева. Спрямо февруари 1999г. регистрираме спад от 0,22 и нарастване на степента на несъгласие по този въпрос. (Виж Таблица 17)

Таблица 17. В каква степен вестниците, списанията, радиото и телевизията въздействат за решаването на:

	<i>Май '98</i>	<i>февруари '99</i>	<i>септември '99</i>
Политически проблеми	0,49	0,22	0,00
Проблеми на културата	0,19	0,26	0,04
Икономически проблеми	0,10	0,22	0,39
Социални проблеми	0,05	0,13	0,35
Проблеми на здравеопазването	0,15	0,18	0,41
Проблеми на образованието	0,15	0,24	0,51
Проблеми на екологията	0,26	0,27	0,52
Градоустройствени проблеми	0,76	0,76	0,89

Подобна тенденция е налице и спрямо проблемите на културата, отразявани в средствата за масово осведомяване. Тук спадът на индекса на съгласие за последната половина година е с 0,30, която показва рязко нарастване на отрицателните оценки по този въпрос. През септември стойността на индекса е отрицателна като несъгласието сред запитаните преобладава. (Виж *Таблица 17*)

Спрямо икономическите проблеми в общественото мнение също преобладават негативните оценки. Ако в началото на изследвания период стойността на индекса е положителна, то през февруари 1999г. тя е под нулата, а през септември 1999г. вече е 0,39. Тази рязка промяна в общественото мнение е показателна за недостатъчното място, което заема икономическата проблематика в дейността на медиите. (Виж *Таблица 17*)

Подобно е и становището на общественото мнение по въпроса доколко медиите отделят внимание на социалните проблеми на българското население. Както през миналата година, така и през февруари и септември 1999г. стойността на индекса е отрицателна, което показва една недостатъчна заинтересованост на средствата за масово осведомяване към подобен род проблеми. (Виж *Таблица 17*)

По въпроса дали българските медии активно участват в решаването на проблемите на образованието и здравеопазването общественото мнение е негативно настроено. Според една трета от запитаните вестниците, радиото и телевизията спомагат за решаването на подобен род проблеми. Значително повече са тези, които не подкрепят това становище и съответно стойностите на индексите през септември 1999г. са 0,51 и 0,41. Според тях средствата за масово осведомяване нямат достатъчно адекватна информационна политика по въпросите на българското образование и здравеопазване. (Виж *Таблица 17*)

На последните две места от гледна точка на мястото, което заемат в дейността на медиите, общественото мнение поставя екологичните проблеми и проблемите на градоустройството. Тук отрицателните отговори значително превишават положителните. Съответно и получените през септември 1999г. индекси имат найниски стойности. (Виж *Таблица 17*)

Таблица 18. В каква степен вестниците, списанията, радиото и телевизията въздействат за решаване на:

	<i>Икономически проблеми</i>			<i>Социални проблеми</i>			<i>Политически проблеми</i>		
	<i>май '98</i>	<i>фев. '99</i>	<i>сеп. '99</i>	<i>май '98</i>	<i>фев. '99</i>	<i>сеп. '99</i>	<i>май '98</i>	<i>фев. '99</i>	<i>сеп. '99</i>
Възrastова група									
18 – 19 години	0,54	0,25	0,04	0,33	0,13	0,27	0,98	0,64	0,65
20 – 29 години	0,19	0,32	0,37	0,08	0,11	0,32	0,48	0,13	0,08
30 – 39 години	0,08	0,35	0,45	0,08	0,18	0,37	0,47	0,02	0,07
40 – 49 години	0,16	0,06	0,27	0,00	0,11	0,21	0,60	0,37	0,04
50 – 59 години	0,05	0,19	0,41	0,23	0,07	0,30	0,42	0,30	0,01
60 – 69 години	0,11	0,26	0,48	0,15	0,15	0,46	0,48	0,21	0,10
70 – 79 години	0,09	0,34	0,47	0,20	0,23	0,71	0,43	0,15	0,20
над 80 години	0,41	0,00	0,56	0,29	0,13	0,65	0,25	0,17	0,44
Образование									
Пониско от средно	0,12	0,38	0,45	0,28	0,34	0,54	0,29	0,10	0,14
Средно	0,26	0,16	0,28	0,13	0,02	0,25	0,61	0,26	0,00
Полувисше	0,26	0,07	0,45	0,00	0,24	0,50	0,49	0,31	0,17
Висше	0,13	0,16	0,68	0,04	0,27	0,31	0,73	0,27	0,12
Местоживееие									
София	0,40	0,05	0,80	0,14	0,11	0,60	0,75	0,41	0,00
Голям град	0,02	0,10	0,19	0,01	0,06	0,37	0,31	0,33	0,16
Малък град	0,13	0,46	0,30	0,01	0,29	0,16	0,60	0,07	0,11
Село	0,04	0,33	0,49	0,22	0,22	0,50	0,38	0,07	0,10
Материално положение									
Много добро	-	0,67	0,46	-	1,00	0,43	-	0,67	0,13
Добро	-	0,31	0,80	-	0,18	1,00	-	0,09	0,40
Нито добро нито лошо	-	0,08	0,39	-	0,04	0,15	-	0,37	0,03
Лошо	-	0,19	0,44	-	0,18	0,45	-	0,28	0,11
Много лошо	-	0,50	0,31	-	0,32	0,28	-	0,11	0,20
Социална група									
Учаци	0,43	0,12	0,68	0,46	0,11	0,14	0,89	0,31	0,41
Работещи	0,15	0,17	0,31	0,06	0,08	0,30	0,50	0,26	0,13
Безработни	0,07	0,26	0,33	0,25	0,16	0,18	0,38	0,19	0,01
Пенсионери	0,04	0,31	0,51	0,21	0,24	0,53	0,47	0,14	0,16
Политически вот									
ОДС	0,24	0,11	0,01	0,18	0,05	0,04	0,66	0,25	0,39
Демократична левица	0,05	0,19	0,50	0,13	0,21	0,45	0,36	0,36	0,22
ОНС	0,11	0,79	0,74	0,25	0,42	0,59	0,25	0,31	0,40
Евролевица	0,08	0,23	0,33	0,11	0,21	1,00	0,33	0,57	0,17
БББ	0,20	0,38	1,13	0,30	0,11	0,75	0,70	0,56	0,25
Други партии	0,26	0,36	0,26	0,39	0,20	0,31	0,44	0,08	0,22
Няма да гласува	0,05	0,35	0,47	0,16	0,16	0,41	0,46	0,08	0,11
Етническа принадлежност									
Българин	0,13	0,19	0,39	0,00	0,10	0,34	0,52	0,25	0,00
Турчин	0,00	0,83	0,52	0,49	0,73	0,54	0,36	0,21	0,22

Българомохамеданин	0,35	0,21	0,08	0,35	0,32	0,14	0,48	0,32	0,31
Циганин	0,59	0,31	0,05	0,53	0,65	0,26	0,02	0,13	0,48

Таблица 19. В каква степен вестниците, списанията, радиото и телевизията въздействат за решаване на:

	Проблеми на културата			Проблеми на екологията			Градоустройствени проблеми		
	май '98	фев. '99	сеп. '99	май '98	фев. '99	сеп. '99	май '98	фев. '99	сеп. '99
Възрастова група									
18 – 19 години	0,24	0,00	0,08	0,05	0,27	0,32	0,44	0,64	1,00
20 – 29 години	0,13	0,34	0,02	0,14	0,11	0,34	0,62	0,66	0,85
30 – 39 години	0,18	0,25	0,15	0,37	0,24	0,61	0,73	0,97	0,99
40 – 49 години	0,28	0,29	0,09	0,21	0,29	0,38	0,8	0,73	0,73
50 – 59 години	0,18	0,24	0,14	0,34	0,35	0,53	0,85	0,69	0,89
60 – 69 години	0,18	0,33	0,17	0,20	0,26	0,68	0,82	0,72	0,89
70 – 79 години	0,12	0,22	0,49	0,21	0,31	0,88	0,79	0,87	1,15
над 80 години	0,17	0,27	0,33	0,44	0,11	0,54	0,65	0,60	0,50
Образование									
Пониско от средно	0,09	0,20	0,14	0,41	0,33	0,61	0,86	0,79	0,85
Средно	0,25	0,23	0,04	0,16	0,22	0,43	0,68	0,74	0,90
Полувисше	0,32	0,51	0,20	0,11	0,30	0,61	0,85	0,77	0,83
Висше	0,18	0,47	0,04	0,24	0,35	0,58	0,68	0,74	0,84
Местоживееене									
София	0,30	0,39	0,40	0,27	0,41	1,40	0,45	0,63	1,00
Голям град	0,18	0,32	0,06	0,20	0,26	0,50	0,75	0,62	0,62
Малък град	0,23	0,19	0,06	0,22	0,31	0,45	0,84	0,96	0,82
Село	0,05	0,17	0,08	0,36	0,14	0,57	0,86	0,84	0,99
Материално положение									
Много добро		0,67	0,22		1,67	0,57		2,00	0,94
Добро		0,23	0,80		0,36	0,25		0,78	1,00
Нито добро нито лошо		0,46	0,10		0,16	0,49		0,60	0,49
Лошо		0,23	0,01		0,30	0,58		0,80	1,01
Много лошо		0,15	0,04		0,35	0,43		0,93	0,96
Социална група									
Учаци	0,42	0,37	0,24	0,15	0,11	0,42	0,53	0,47	0,73
Работещи	0,23	0,24	0,05	0,20	0,33	0,48	0,71	0,82	0,89
Безработни	0,05	0,39	0,04	0,49	0,09	0,34	0,82	0,72	0,85
Пенсионери	0,12	0,23	0,24	0,26	0,31	0,72	0,85	0,74	0,92
Политически вот									
ОДС	0,28	0,51	0,28	0,13	0,15	0,27	0,67	0,64	0,62
Демократична левица	0,19	0,24	0,05	0,24	0,02	0,48	0,70	0,58	0,83
ОНС	0,07	0,20	0,15	0,48	0,77	0,96	0,88	1,22	1,52
Евролевица	0,29	0,45	0,27	0,11	0,05	0,17	0,65	0,62	1,36
БББ	1,00	0,56	0,50	0,33	0,13	0,63	1,30	0,67	0,75
Други партии	0,29	0,17	0,27	0,92	0,54	0,59	1,26	0,93	1,15
Няма да гласува	0,14	0,18	0,17	0,28	0,30	0,64	0,79	0,83	0,91
Етническа принадлежност									

Българин	0,20	0,28	0,05	0,23	0,26	0,52	0,74	0,73	0,89
Турчин	0,01	0,02	0,08	0,58	0,61	0,59	1,11	1,14	1,04
Българомохамеданин	0,67	0,09	0,46	0,19	0,33	0,08	0,06	0,76	0,29
Циганин	0,15	0,06	0,05	0,75	0,00	0,67	0,93	0,81	0,59

Таблица 20. В каква степен вестниците, списанията, радиото и телевизията въздействат за решаване на:

	<i>Проблеми на здравеопазването</i>			<i>Проблеми на образованието</i>		
	<i>май '98</i>	<i>фев. '99</i>	<i>сеп. '99</i>	<i>май '98</i>	<i>фев. '99</i>	<i>сеп. '99</i>
Възrastова група						
18 – 19 години	0,05	0,09	0,00	0,15	0,27	0,12
20 – 29 години	0,18	0,25	0,43	0,15	0,11	0,57
30 – 39 години	0,10	0,19	0,49	0,13	0,45	0,64
40 – 49 години	0,14	0,14	0,18	0,10	0,19	0,37
50 – 59 години	0,23	0,17	0,49	0,19	0,19	0,44
60 – 69 години	0,12	0,18	0,43	0,17	0,23	0,58
70 – 79 години	0,22	0,23	0,70	0,28	0,23	0,79
над 80 години	0,05	0,13	0,56	0,29	0,17	0,47
Образование						
Пониско от средно	0,27	0,35	0,56	0,31	0,33	0,53
Средно	0,05	0,09	0,34	0,03	0,16	0,49
Полувисше	0,09	0,17	0,51	0,06	0,11	0,75
Висше	0,11	0,39	0,40	0,22	0,48	0,56
Местоживееене						
София	0,14	0,03	0,00	0,14	0,12	1,20
Голям град	0,06	0,12	0,44	0,20	0,22	0,40
Малък град	0,16	0,24	0,31	0,05	0,36	0,44
Село	0,21	0,30	0,51	0,25	0,24	0,63
Материално положение						
Много добро		1,33	0,44		0,33	0,49
Добро		0,36	0,80		0,58	0,80
Нито добро нито лошо		0,06	0,28		0,11	0,54
Лошо		0,20	0,50		0,28	0,55
Много лошо		0,30	0,38		0,29	0,45
Социална група						
Учащи	0,06	0,08	0,52	0,15	0,06	0,55
Работещи	0,08	0,18	0,38	0,09	0,29	0,50
Безработни	0,30	0,16	0,26	0,27	0,14	0,43
Пенсионери	0,23	0,22	0,54	0,27	0,26	0,59
Политически вот						
ОДС	0,03	0,08	0,04	0,00	0,15	0,10
Демократична левица	0,19	0,11	0,46	0,01	0,16	0,64
ОНС	0,02	0,76	0,45	0,17	0,72	0,71
Евролевица	0,17	0,17	0,67	0,35	0,45	0,92
БББ	0,00	0,00	1,13	0,20	0,56	0,75
Други партии	0,66	0,39	0,42	0,67	0,43	0,54
Няма да гласува	0,25	0,24	0,54	0,22	0,31	0,60

<i>Етническа принадлежност</i>						
Българин	0,13	0,14	0,41	0,13	0,22	0,51
Турчин	0,30	0,86	0,51	0,47	0,85	0,76
Българомохамеданин	0,47	0,33	0,08	0,69	0,23	0,14
Циганин	0,60	0,00	0,35	0,51	0,25	0,41